

Francis Scott **Fitzgerald** (24. 9. 1896 Saint Paul, stát Minnesota – 21. 12. 1940 Los Angeles)

Americký spisovatel a filmový scenárista; představitel Ztracené generace.

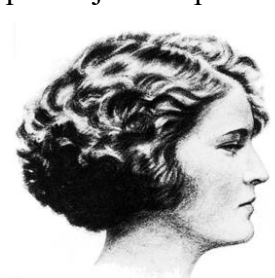

Francis Scott Fitzgerald se narodil do dobře situované rodiny obchodníka. Psát zkoušel již od školních let. Začal studovat prestižní **Princeton University** (poblíž New Yorku).

V letech 1915 – 1917 Francis prožil intenzivní milostný vztah s **Ginevrou Kingovou** (1898 – 1980), dcerou chicagského finančníka. Ovšem zatímco Francis bral vztah vážně, Ginevra některé jeho dopisy předčítala kamarádkám a z přísné internátní školy byla vyloučena za flirtování s chlapci. Francise navštívila v Princetonu a on zase ji v letním sídle její rodiny, avšak tam mu její otec řekl, že „chudí hoši by neměli uvažovat o svatbě s bohatou dívkou“.

Příčiněním Ginevřiných rodičů pak vztah uvadl a Fitzgerald vstoupil do **americké armády** chystající se bojovat na evropských frontách První světové války. V r. 1918 Ginevra ještě stihla pochlubit se mu svými zasnubami se synem otcova obchodního společníka. Francis posléze Ginevru použil jako inspiraci pro Daisy ve svém nejslavnějším románu *Velký Gatsby*.

Jako voják se Fitzgerald seznámil se **Zeldou Sayreovou** (1900 – 1948), dcerou soudce. Fitzgeraldova vojenská jednotka se už do války nezapojila; Fitzgerald opustil armádu a věnoval se jen psaní. Svůj pokračující vztah se Zeldou posléze označil za „sexuálně bezhlavý“. V r. **1920** publikoval s velkým úspěchem svůj **první román *Na prahu ráje*** (autobiografický příběh univerzitního studenta). Oženil se se Zeldou a přestěhovali se do **New Yorku**. Mezi celebritami se stali ikonickým párem ztělesňujícím požitkářskou a lehkomyšlnou atmosféru Zlatých dvacátých let (Fitzgerald

označoval tuto éru jako **jazzový věk – Jazz Age**). Francisovi a Zeldě se narodila dcerka Frances (Scottie; 1921 – 1986). Všechny tyto události Fitzgerald později také spojil s postavou Daisy.

Divoký, hýřivý a alkoholem prosycený život Francise a Zeldy byl ovšem velmi nákladný. Fitzgerald psal se střídavými úspěchy: vedle jeho průměrných časopiseckých povídek vyniká novela ***Diamant velký jako Ritz*** (1922), zpracovávající autobiograficky laděný příběh mladíka z amerického Středozápadu, který chce zbohatnout.

V letech **1924 – 1926** Fitzgeraldovi žili ve **Francii**, která tehdy se svým moderním uměním, malebnými plážemi a optimismem po vítězné válce působila na mladé Američany jako ráj na zemi, skvěle vzdálený Spojeným státům s jejich zatuhlou společenskou stratifikací a všeobecným hladem po komerčním úspěchu. Někteří z *Američanů v Paříži* měli za sebou **válečnou zkušenost**; s ní se nejprve vrátili do Států, ale tam zjistili, že nedokáží nalézt společnou řeč s těmi, kdo se válce vypočítavě vyhnuli, aby pracovali na svých kariérách. Pro tyto mladé americké veterány se vžilo označení **Ztracená generace (Lost Generation)**. Jejím nejvýznamnějším představitelem se stal spisovatel a novinář **Ernest Hemingway** (1899 – 1961), který se s Fitzgeraldovými spřátelil.

Zelda prožila milostné poblouznění s francouzským letcem, a dokonce plánovala rozvod. Uprostřed vážné osobní krize, v níž se náhle ocitl, Fitzgerald napsal své dnes nejznámější dílo, **román *Velký Gatsby* (1925)** – tvrdé zúčtování s americkým snem o úspěchu údajně dosažitelném díky vlastnímu přičinění. Knihu vysoce ocenili kritici, ale silný čtenářský ohlas přišel až po Fitzgeraldově smrti (za Druhé světové války, která obnovila zájem o Ztracenou generaci).

Fitzgeraldovi se vrátili do Ameriky a Francis se pokusil prosadit jako scenárista ve výnosném **filmovém průmyslu**. Rodina se přestěhovala načas do **Hollywoodu**, ale u Zeldy propuklo psychické onemocnění – patrně schizofrenie. Od r. 1930 často pobývala v různých sanatoriích.

Když v r. **1929** začala **Velká hospodářská krize**, Fitzgerald zažil prudký propad čtenářského zájmu: jeho autobiografické příběhy o večírcích plných šampaňského najednou nikoho nelákaly.

Fitzgerald, který se ještě staral o svou dceru, se stále více propadal do alkoholismu a finančních problémů a i on se ocitl v péči lékařů. V r. 1937 se vrátil do Hollywoodu; napsal vydařený **scénář k filmu *Tři kamarádi*** podle románu německého demokratického spisovatele Ericha Marii Remarquua (jenž byl blízký Ztracené generaci), ale protože neměl kázeň týmového hráče, opět skončil bez práce. Jako labutí píseň své spisovatelské dráhy ještě napsal působivou sbírku povídek – opět autobiografickou – o již neúspěšném scenáristovi ***Příběhy Pata Hobbyho*** (1940).

Zemřel na srdeční selhání.

Některá díla:

Romány *Na prahu ráje* (This Side of Paradise; 1920); **Velký Gatsby** (The Great Gatsby; film 1974: režie Jack Clayton, hraje Robert Redford /Gatsby/, Mia Farrowová /Daisy/; film 2013: režie Baz Luhrmann, hraje Leonardo di Caprio /Gatsby/, Carey Mulliganová /Daisy/), **Něžná je noc** (Tender is the Night; 1934);

Novela **Diamant velký jako Ritz** (The Diamond as Big as the Ritz; 1922);

Povídkový soubor **Příběhy Pata Hobbyho** (The Pat Hobby Stories; 1940).

Francis Scott Fitzgerald (1896 – 1940): Velký Gatsby (1925)

Román se odehrává r. 1922. Vypravěčem je třicetiletý Nick Carraway z farmářského amerického Středozápadu. Absolvent univerzity a účastník První světové války se nyní stěhuje na východní pobřeží Spojených států, aby tam obchodoval s cennými papíry. Na ostrově Long Island u New Yorku si pronajal domek v lokalitě Západní Vejce, jen přes záliv od přepychového domu, kde žije jeho krásná sestřenice Daisy s podnikatelským manželem Tomem Buchananem a s malou dcerkou.

V Nickově sousedství stojí jiný honosný dům, který však ožívá jen dvakrát do měsíce, kdy se tam konají velkolepé víkendové párty pro společenskou smetanu a vlastně také pro každého, kdo chce přijít. Tyto opulentní i divoké akce pořádá poněkud záhadný majitel domu Jay Gatsby, Nickův vrstevník. Nick navštíví Daisy a Toma a setká se u nich s golfistkou Jordan Bakerovou, s níž se záhy intimně sblíží. Zjišťuje, že všichni tito lidé jsou s Gatsbym spojeni složitými vztahy, které mají své počátky v minulosti.

Gatsbyho proslulost, šířená stovkami lidí, kteří přijímali jeho pohostinství a stali se tak autoritami na jeho minulost, vzrůstala celé léto...

James Gatz – to bylo jeho skutečné, nebo alespoň legální jméno. Změnil si ho v sedmnácti letech, a to právě v tom okamžiku, který se stal svědkem začátku jeho kariéry – když totiž spatřil, jak jachta Dana Codyho kotví nad nejzákeřnější mělčinou na jezeře Superior. Ten, kdo se to odpoledne potuloval po břehu v zeleném vlněném svetru a plátěných kalhotách, byl James Gatz, ale ten, který si vypůjčil loďku, dovesloval k *Tuolomee* a sdělil Codymu, že by ho mohl zastihnout vítr a rozbít ho za půl hodiny na kusy, byl už Jay Gatsby.

Myslím, že už tenkrát měl to jméno hezkou dobu v zásobě. Jeho rodiče byli nepodnikaví a neúspěšní sedláci a on je ve své fantazii vlastně nikdy za své rodiče nepřijal. (...) Proto si vymyslel právě takového Jaye Gatsbyho, jakého si asi může vymyslet sedmnáctiletý hoch, a tomuto pojetí zůstal věren až do konce.

Přes rok se potloukal podél jižního pobřeží jezera Superior a hledal mušle, lovil lososy nebo prováděl cokoli jiného, co mu zajišťovalo potravu a nocleh. Jeho hnědé, otužilé tělo žilo přirozeně

napolo divokou, napolo lenošnou prací intenzivních dnů. Ženy poznal záhy, a poněvadž ho zkazily, začal jimi opovrhovat; mladými pannami, protože byly nezkušené, a těmi druhými, protože byly hysterické ve věcech, které on ve svém nepřekonatelném egocentrismu považoval za samozřejmé.

Ale v srdci mu neustále zuřil bouřlivý svár. Nejgrotesknější a nejfantastičtější nápady ho v noci pronásledovaly na lůžku. Když hodiny tikaly na umyvadle a měsíc smáčel mokřým světlem jeho zmuchlané šaty na podlaze, rozpřádal se mu v hlavě celý obrovský svět. (...)

Potom se vrátil zpátky k jezeru Superior a onoho dne, kdy jachta Dana Codyho zakotvila na mělčině u pobřeží, pořád ještě hledal, co má dělat.

Codymu bylo tehdy padesát let, vytvořila ho nevadská stříbrná pole, Yukon a všechna tažení za drahými kovy od roku pětasedmdesátého. Spekulace s montanskou mědí, jež z něho udělaly mnohonásobného milionáře, ho zastihly jako člověka fyzicky zdatného, ale poněkud slabomyslného, a nekonečná řada žen, které to tušily, se ho pokusila oddělit od jeho peněz. (...)

Pro mladého Gatzeho, když se opíral o vesla a díval se nahoru na palubu se zábradlím, představovala ta jachta všechny krásy a veškeré kouzlo světa. Myslím, že se na Codyho usmál – přišel asi už dřív na to, že se lidem líbí, když se směje. Rozhodně mu Cody položil několik otázek (z nichž jedna vylákala do světa to zbrusu nové jméno) a shledal, že chlapec je pohotový a strašně ctižádostivý. O několik dní později ho vzal s sebou do Duluthu a koupil mu modrý kabát, šest párů bílých plátěných kalhot a námořnickou čepici. A když *Tuolomee* odplula k Západoindickým ostrovům a na Berberské pobřeží, Gatsby odpul s ní.

Měl poněkud neurčitou funkci – když byl u Codyho, byl střídavě stevardem, plavčíkem, kapitánem, sekretářem... Toto zařízení fungovalo pět let a za tu dobu obeplula jejich loď třikrát Evropu.

Potom však Cody náhle zemřel. Gatsbymu odkázal slušnou částku peněz, ale právníci jedné Codyho milenkky jej o ně připravili. Ovšem léta s Codym byla pro Gatsbyho formativním obdobím.

Zůstal sám se svou výchovou, jedinečně vyhovující okolností; neurčité obrysy Jaye Gatsbyho se zhmotnily ve skutečného člověka.

Když v r. 1917 Spojené státy vstoupily do války, Gatsby se ocitl v armádě a získal hodnost poručíka. Působil ve vojenském výcvikovém táboře, odkud mladí důstojníci vyráželi do města za zábavou – a samozřejmě především za děvčaty. Jak to tehdy bylo, o tom Nickovi vyprávěla Jordan.

Ten největší prapor a největší trávník patřil k domu Daisy Fayové. Bylo jí právě osmnáct, o dva roky víc než mně, a byla daleko nejznámější ze všech mladých děvčat v Louisvillu. Oblékala se do bílého a měla malý bílý roadster a po celý boží den zvonil u nich telefon a vzrušení mladí důstojníci z Camp Tayloru se dožadovali privilegia, aby si ji na ten večer mohli vyhradit pro sebe. (...)

Když jsem tenkrát ráno přišla k jejímu domu, bílý roadster stál u chodníku a ona v něm seděla s poručíkem, kterého jsem ještě nikdy neviděla. Byli do sebe tak zabráněni, že mě neviděla, až jsem byla pět stop od nich.

„Nazdar, Jordan,“ nečekaně zvolala. „Pojď sem, prosím tě.“

Zalichotilo mi, že se mnou chce mluvit, protože jsem ji ze všech starších děvčat obdivovala nejvíc. Ptala se mě, jestli jdu do Červeného kříže dělat obvazy. Šla jsem. Tak jestli prý bych tam vyřídila, že ona dnes nemůže přijít? Když Daisy mluvila, díval se na ni důstojník tak, jak si každá dívka přeje, aby se na ni muž někdy díval, a já se dodnes pamatuju na tu příhodu proto, poněvadž se mně to zdálo romantické. Jmenoval se Jay Gatsby a já jsem ho od té doby celé čtyři roky nespátřila – ani když jsem se s ním setkala na Long Islandu, neuvědomila jsem si, že je to tentýž člověk.

Vysvětlení, proč Daisy a Jay spolu seděli v autě ráno, zatímco ostatní důstojníci si přáli strávit s Daisy aspoň večer, bylo prosté. Jaye čekalo odvelení do války a tu předchozí noc Daisy a Jay – zamilovaně zahledění jeden do druhého – spolu strávili jako jedinečnou noc lásky.

Byla první „slušnou“ dívkou, kterou v životě poznal. S lidmi jejího druhu přišel do styku za různých neobjasněných příležitostí, ale mezi nimi a jimi byl vždycky neviditelný ostnatý drát. Daisy byla pro něho dráždivě žádoucí. Chodil k ní, ze začátku s jinými důstojníky z Camp Tayloru, potom sám. Žasl na každém kroku – v životě nebyl v tak krásném domě. (...) Vzrušovalo ho také, že Daisy milovalo už mnoho mužů – v jeho očích to zvyšovalo její cenu. Cítil jejich přítomnost po celém domě, protkávala vzduch stíny a ozvěnami dosud se chvějících citů.

Věděl však, že v Daisyině domě se ocitl jen gigantickou náhodou. Byť byla jeho budoucnost jakožto Jaye Gatsbyho sebeslavnější, tehdy byl mladým mužem bez krejcaru a bez minulosti, a neviditelný plášť uniformy mohl mu každým okamžikem sklouznout z ramenou. Využíval tedy těch chvil co nejlépe. Vzal si, co mohl dostat, hltavě a bezohledně – až si konečně jedné tiché říjnové noci vzal Daisy, vzal si ji, protože ve skutečnosti neměl ani právo dotknout se její ruky. (...)

Za války si vedl obzvláště dobře. Byl kapitánem dřív, než odešel na frontu, a po bitvě v Argonnách získal hodnost majora a velení nad kulomety divize. Po příměří se šíleně snažil dostat domů, ale jakými komplikacemi nebo nedorozuměním byl místo toho poslán do Oxfordu. A tam se trápil – z Daisyiných dopisů vytušil jakési nervózní zoufalství. Nechácala, proč nemůže přijet. Pociťovala nátlak okolního světa a chtěla ho vidět, cítit ho vedle sebe a být ujistěna, že koneckonců jedná správně.

Neboť Daisy byla mladá a její umělý svět zaváněl orchidejemi, příjemným veselým snobstvím a orchestry, které udávaly rytmus roku a vkládaly smutek a to, co život nabízel, do nových melodií. (...) Tímto zešeřelým vesmírem se Daisy zase začala pohybovat v rytmu sezóny; najednou měla zase každý den spoustu schůzek se spoustou mužů a usínala ospalá až ráno s hromadou korálků a šifónových večerních šatů schumlaných mezi uvadajícími orchidejemi na zemi vedle postele.

A do toho přijel sebevědomý a hřmotný Tom Buchanan, na všechny strany okázale předvádějící své bohatství dravého podnikatele.

V červnu se vdala za Toma Buchanana z Chicaga s tak velkou nádherou, jakou v Louisvillu do té doby neviděli. Přijel se stovkou lidí ve čtyřech soukromých autokarech a najal si celé poschodí v hotelu Muhlbach a den před svatbou jí dal šňůru perel, které měly cenu tři sta padesát tisíc dolarů.

Daisy sice ještě krátce zaváhala a – s dopisem od Gatsbyho v ruce – v slzách zvažovala odmítnutí sňatku, ale nakonec – také pod tlakem svého okolí – si Toma vzala. Novomanželé odjeli na cestu po Tichomoří. Mezitím se Gatsby vrátil a zdrcen zjistil, že je pro něj vše ztraceno.

Přesvědčil sám sebe, že Daisy se vdala bez lásky, a rozhodl se ji získat zpět. Zmizel načas do podsvětí. Ve Spojených státech tehdy panovala protialkoholní prohibice a Gatsby se vrhl na pokoutní výrobu i prodej alkoholu a právě odtud rychle načerpal své bohatství. Jordan Nickovi prozradí, proč se Gatsby přistěhoval zrovna na místo, odkud může noc co noc pozorovat zelené světlo z Tomova a Daisyina přístaviště.

„Ten dům Gatsby koupil, aby měl Daisy hned za zálivem.“ (...)

„Myslím, že napůl doufal, že jednou zabloudí na nějaký jeho večírek,“ pokračovala Jordan, „ale nepřišla nikdy. (...)“ (...)

Nick ovšem brzy zjistí, že krásná Daisy sice žije v přepychu, ale dokáže být i naivní.

Řekl jsem jí, že jsem se cestou na Východ zastavil na den v Chicagu a že ji několik lidí vzkázalo po mně pozdravovat.

„Scházím jim?“ zvolala nadšeně.

„Celé město se proměnilo v poušť. Všechna auta mají levé zadní kolo natřeno načerno jako smuteční věnec a na severním nábřeží se ozývá celou noc neustálé kvílení.“

„To je báječné. Vrátime se tam, Tome. Zítř!“

Vzápětí Jordan Nickovi prozradí, že Tom má v New Yorku nějakou ženskou.

Asi v půli cesty mezi Západním Vejcem a New Yorkem připojí se silnice náhle k železniční trati a běží podél ní asi čtvrt míle, aby se vyhnula jedné zpustlé oblasti. Je to údolí popela – fantastická farma, kde popel roste jako pšenice a vytváří hřebeny, kopce a groteskní zahrady, kde popel nabývá podoby domů, komínů a stoupajícího kouře a konečně se s nadpřirozeným úsilím mění v popelavě šedé muže, kteří se nejasně pohybují vzduchem plným prachu a sami se už rozpadají v prach. (...)

Jednou odpoledne jsem jel s Tomem vlakem do New Yorku, a když jsme se zastavili u hald popela, Tom vyskočil, uchopil mě za loket a doslova mě vyhodil z vozu. „Vystupujeme,“ naléhal. „Chci ti ukázat své děvče.“

Tou milenkou, s níž se Tom pravidelně setkává v New Yorku, kde v pronajatém bytě pořádají s přáteli bujaré dýchánky, je Myrtle Wilsonová, manželka majitele benzínové pumpy s autodílnou.

Mohlo jí být tak kolem pětatřiceti a byla mírně tělnatá, ale nesla se ve své tloušťce smyslně, jak to některé ženy dovedou. V její tváři nad ušmudlanými šaty z tmavomodrého krepdešinu nebylo ani stopy po nějakém záblesku krásy, ale vyzařovala z ní jakási nápadná živost, jako kdyby jí nervy v těle neustále doutnaly.

Vypadá to tedy, že Gatsby může Daisy získat. Spráteli se s Nickem, přiměje ho, aby ve svém domku zaranžoval – jednoho deštivého odpoledne – jeho jakoby náhodné setkání s Daisy, pak oba provede svým přepychovým domem a na další párty sem už dorazí Daisy i Tom, ale Gatsby to zařídí tak, že se Daisy věnuje především sám. Avšak situace není tak jednoznačná, jak by se mohlo zdát. Nick to vytuší a pokusí se Gatsbyho vrátit do reality.

Nechtěl na Daisy nic menšího, než aby šla k Tomovi a řekla mu: „Nikdy jsem tě neměla ráda.“ Až touhle větou sprovedí ze světa čtyři roky, budou se moci dohodnout na praktičtějších opatřeních. Jedním z nich je, že až bude volná, vrátí se oba do Louisvillu a budou mít svatbu u ní, jak by to bylo bývalo před pěti lety.

„A ona to nechápe,“ řekl. „Kdysi dovedla chápat. Sedávali jsme celé hodiny –“

Odměl se a začal chodit sem a tam po zrušené pěšince, poseté slupkami z ovoce, odhozenými dárky na památku a pošlapanými květy. „Já bych od ní nežádal tak mnoho,“ odvážil jsem se namítnout. „Minulost se nedá opakovat.“

„Že se minulost nedá opakovat?“ zvolal, jako by nevěřil. „Co vás nemá, ovšem, že se dá!“

Rozhlédl se divoce kolem sebe, jako by minulost cíhala tady ve stínu jeho domu, téměř na dosah ruky. „Zařídím všechno přesně tak, jak to bylo předtím,“ řekl a energicky zakýval hlavou. „Však ona uvidí.“

Před dramatickým finále se Nick, Daisy, Tom, Gatsby a Jordan sejdou během jednoho horkého dne u Buchananových a pak – víceméně z nudy – vyrazí dvěma auty do New Yorku. Gatsby plánuje, že přiměje Daisy, aby konečně odmítla život s Tomem, ale nikdo z pětice netuší, že se přihodí události, které všemi otřesou a razantně změní jejich životy...

Francis Scott Fitzgerald, Velký Gatsby, Praha 2020, s. 26 – 133. Přeložil Lubomír Dorůžka.

Poznámky a vysvětlivky:

Jordan Bakerová [dʒo:dn beikrová], **Buchanan** [bju(:)'kænən], **Camp Taylor** [kæmp teilə], **Nick Carraway** [nik 'kærə,wei], **Dan Cody** [dæn kəudi], **Duluth** [dju:'lu:θ], **Daisy Fayová** [deizi feiová], **Jay Gatsby** [džeɪ gætzbi], **Chicago** [ʃi'ka:gəu], **James** [džeimz], **krepdešín** – velmi jemná tkanina pro lehké dámské šaty; **Long Island** [lɒŋ aɪlənd], **Louisville** [lu(:)'ɪvɪl], **New York** [nju:jo:k], **Oxford** [oksfəd] – sídlo anglické, patrně světově nejproslulejší univerzity, na níž se Gatsby ocitl po válce na 5 měsíců, neboť takovou možnost tehdy někteří úspěšní důstojníci dostali; **roadster** [roudstr] – sportovní dvoumístný automobil; **Superior** [sju:'piəriə] – Hořejší jezero, největší ze severoamerických Velkých jezer; **šifónový** – z jemné, průsvitné látky; **Tuolomee** [tualemi]: **Myrtle Wilsonová** [mæ:tl wɪlsənová]: **Yukon** [ju:kən] – řeka v severozápadní Kanadě a na Aljašce, v kraji kolem jejího toku se v letech 1896 – 1899 odehrála zlatá horečka.

Francis Scott Fitzgerald: Velký Gatsby: poznámky k interpretaci

Fitzgeraldův *Velký Gatsby*, považovaný za jeden z největších amerických románů vůbec, byl napsán v Paříži, když byl Fitzgerald zasažen vážnou osobní krizí. Sám autor náleží do **Ztracené generace** mladých Američanů, kteří po návratu z války prožívají těžkou deziluzi z americké společnosti poměřující vše osobním bohatstvím. Čtenář ovšem vycítí, že ještě autentičtějším příslušníkem této generace je Jay Gatsby samotný.

Gatsby začal svůj život jako mnoho hrdinů z amerických **dobrodružných románů** (např. od Jacka Londona aj.). Životní zkušenosti z něj učinily charismatického mladíka a jeho vojenská uniforma tento dojem jen posílila, takže získal srdce nejkrásnější dívky v kraji. Neměl sice peníze, ale zdálo se, že projevená válečná statečnost jeho společenskou pozici jen posílí. Nestalo se však; Daisyina netrpělivost, s níž dala přednost Tomovi, byla jen symptomem **hédonismu** začínajících **Zlatých dvacátých let**, která pod slupkou bezuzdného hýření skrývala **absenci** hlubšího **životního smyslu**. Gatsby – hnán touhou po Daisy, která se mu stala symbolem nejen dokonalé lásky, ale také jeho vlastního životního štěstí, – se pokusil držet s tímto světem krok, ale bezúspěšně: majitelé starých peněz se uzavřeli do svého vlastního světa a držitele nových peněz s pohrdáním odmítli.

Líčení Gatsbyho křehké i bezradné lásky k Daisy navazuje na **literaturu konce století** (např. na secesní povídky Oscara Wildea, ale také na expresionismus). Fitzgerald střídá hned několik **vypravěčských poloh**: od věcného popisu založeného na charakterizační funkci příznačných **detailů** (*usínala ospalá až ráno s hromadou korálek a šifónových večerních šatů schumlaných mezi uvadajícími orchidejemi*) přes působivé **metafory** (*Když hodiny tikaly na umyvadle a měsíc smáčel mokřým světlem jeho zmuchlané šaty na podlaze, rozprádal se mu v hlavě celý obrovský svět.*) až po ironické poznámky blízké stylu tehdy vznikající americké vypravěčské **drsne školy** (nadsázka o chicagském smutku z Daisyina odjezdu). Autor hojně používá **retrospektivní pasáže**.

Mladý Gatsby náležel do narativu o **americkém snu**, jenž zaručuje úspěch vlastním přičiněním; noc lásky s Daisy byla Gatsbymu důkazem, že toto je ta pravá životní cesta. Jenže po válce nastoupila zcela jiná společnost a americký sen byl pohřben. Gatsbyovým utkvělým, vlastně zoufalým přáním je vrátit čas zpět („*Že se minulost nedá opakovat?*“ /.../ „*Co vás nemá, ovšem, že se dá!*“) – a to samozřejmě nelze, a proto tato snaha nemůže skončit dobře.

Zkáza přijde z **Údolí popela**, hypertrofovaného obrazu zašpiněných, ale pro společenskou smetánku hlavně nevyzpytatelných, a tím i hrozivých nízkých sociálních vrstev.

Postavy románu jsou plastické, s dobře vykreslenými složitými charaktery, jež se v čase změnily: Gatsby, který se pro lásku vzdal svých ctností; Daisy, která kdysi hluboký cit nahradila povrchností; Tom, který se ve vztahu k Myrtle vrací do vlastních zakladatelských dob, kdy býval jen živočišným násilníkem. A Nick, který příběhem získá zcela nový náhled na svět.

Román je protkнут **symboly**. Zelené světlo v přístavišti u Buchananových je pro Gatsbyho přitažlivé i nedosažitelné. Setkání Gatsbyho a Daisy se odehraje za deště stejně jako závěrečná pohřební scéna. A není náhoda, že nejčastějším obecným substantivem v románu je *dům* (*house*).

<https://www.newyorker.com/books/double-take/f-scott-fitzgeralds-imperfect-romance-with-the-new-yorker>

https://en.wikipedia.org/wiki/Ginevra_King

https://en.wikipedia.org/wiki/F._Scott_Fitzgerald#Zelda_Fitzgerald

<https://cz.pinterest.com/pin/81557443225597360/>

<https://www.vanityfair.com/hollywood/2013/04/leonardo-dicaprio-great-gatsby>

<https://www.pinterest.it/pin/471611392223409391/>